

Τέχνες & γράμματα

BIBΛΙΟ

Ο Μεσαίωνας δεν ήταν και τόσο σκοτεινός

Αγνωστες πτυχές για τα χρόνια από τον 5ο αι. μ.Χ. έως την Αναγέννηση

MATTHEW GABRIELE, DAVID M. PERRY
Οι φτωχείνοι αιώνες. Μια νέα ιστορία της μεσαιωνικής Ευρώπης
μτφρ. Μενέλαος Αστερίου
εκδ. Πατάκης, 2023, σελ. 309

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

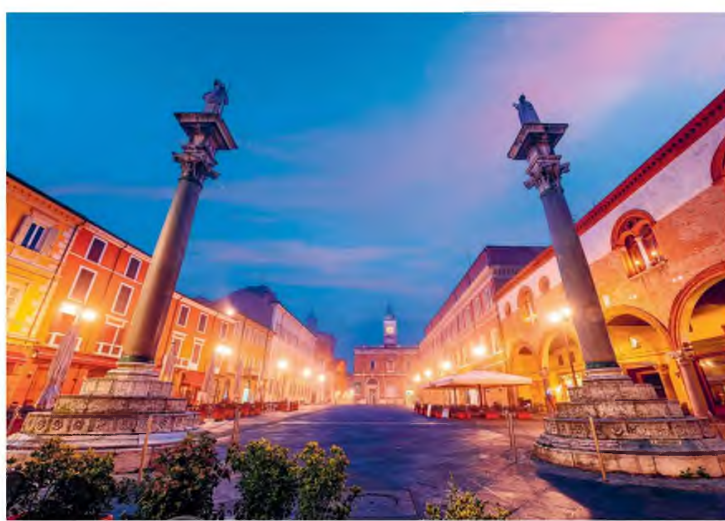
Είναι γνωστό στους ρέκτες της ανάγνωσης ότι η εννοιολογική πλαισίωση του Μεσαίωνα ως ενός παρατεταμένου, χιλιόχρονου σκοτεινού «διαλείμματος» στην ανθρώπινη Ιστορία αποτελεί κατασκευή των Ιταλών λογίων που έβλεπαν την περίοδο ανάμεσα στην κλασική αρχαιότητα και τα δικά τους χρόνια της Αναγέννησης ως παρακμιακή και δίχως φως. Στους «Σκοτεινούς αιώνες» ο Μάθιου Γκάμπριελ και ο Ντέιβιντ Μ. Πέρρι, καθηγητές και οι δύο Μεσαιωνικής Ιστορίας, αντιτίθενται μια άλλη εκδοχή του Μεσαίωνα στο βιβλίο «Οι φτωχείνοι αιώνες. Μια νέα ιστορία της μεσαιωνικής Ευρώπης».

Είναι γραμμένο από δύο ειδικούς και απευθύνεται στο γενικό κοινό, γεγονός που πάντα εγγυάται ότι οι συγγραφείς ξέρουν τουλάχιστον για τι μιλούν. Η έκτασή

του δεν είναι μεγάλη, δεδομένου ότι είναι χωρισμένο σε συνολικά 17 κεφάλαια (δίχως την εισαγωγή και τον επίλογο), τα οποία είναι σύντομα και εξαιρετικά περιεκτικά. Στην εισαγωγή οι συγγραφείς δίνουν τον τόνο.

Απευθύνονται στους δυνητικούς αναγνώστες οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει τα blockbusters που έχουν γυριστεί και προβληθεί στις μεγάλες πλατφόρμες προβολής οπτικοακουστικού υλικού, όπως το «Game of Thrones» και το «The Vikings», ή σε όλους όσοι έχουν παίξει βιντεοπαιχνίδια όπως το Assassin's Creed και το Crusader Kings. Το κινητό τους, όπως και οι ίδιοι έχουν γράψει στον πρόλογό τους, ήταν να εξηγήσουν ορισμένες έννοιες και σύμβολα που φαίνεται να αποτελούν σημείο τριβής ανάμεσα στην Αριστερά και τη Δεξιά (συγκεκριμένα την αμερικανική εκδοχή τους).

Είναι ενδιαφέρον ότι μόλις το βιβλίο κυκλοφόρησε στα αγγλικά οι δύο συγγραφείς κατηγορήθηκαν από μια συνάδελφό τους, τη Μέρι Ραμπαράν-Ολμ, ότι το βιβλίο τους ήταν «μινομερές» καθώς πε-

Οι συγγραφείς μας μεταφέρουν στη Ραβέννα του 5ου αιώνα, συγκεκριμένα στο μαιουαλείο της αυτοκράτειρας Γάλλας Πλακιδίας, όπου οι τεχνίτες φιλοτεχνούσαν τον θόλο που ακόμη και σήμερα λαμποκοπά στο σκοτάδι.

Η Κωνσταντινούπολη, η ανάδυση του Ισλάμ, οι Φράγκοι, τα κείμενα μεσαιωνικής γραμματείας, οι Βίκινγκς, οι θεολογικές και φιλοσοφικές ανησυχίες,

ριέγραφε μια ιστορία του λευκού ανθρώπου τον Μεσαίωνα. Δεν έχει ιδιαίτερη σημασία να γίνει αναφορά στις λεπτομέρειες αυτής της διαμάχης που ξεκίνησε διότι οι Los Angeles Review of Books αρνήθηκαν να δημοσιεύσουν το κείμενο της Ραμπαράν-Ολμ.

Το επεισόδιο είναι ένα από τα πολλά που μπορεί να βρει κανείς

στους πολέμους με επίκεντρο το φύλο, το χρώμα και τη φυλή, οι οποίοι έχουν μετατρέψει την αμερικανική δημόσια σφαίρα σε επικίνδυνο χώρο.

Το βιβλίο, όπως ήδη σημειώθηκε, απευθύνεται στον γενικό αναγνώστη, αν και κάποιος που διαβάζει Ιστορία από κόμμι (και δεν είναι μικρή αυτή η κατηγορία ανθρώπων) θα βρει την παρουσίαση κάπως αποσπασματική. Αν ο στόχος του είναι μια προσπάθεια καλύτερων δημόσιων σχέσεων για τον Μεσαίωνα, ακόμη και αυτό δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται.

Η εισαγωγή είναι εύστοχη καθώς μας μεταφέρει στη Ραβέννα του 5ου αιώνα, συγκεκριμένα στο μαιουαλείο της αυτοκράτειρας Γάλλας Πλακιδίας, όπου οι τεχνίτες φιλοτεχνούσαν τον θόλο που

ακόμη και σήμερα λαμποκοπά στο σκοτάδι. Βρισκόμαστε περίπου στο 430 μ.Χ., δηλαδή στην εκπνοή της ύστερης αρχαιότητας, λίγο πριν ξεκινήσει η γενικά αποδεκτή χρονολόγηση του χιλιόχρονου Μεσαίωνα.

Στα επόμενα κεφάλαια απασχολούν η Νέα Ρώμη, δηλαδή η Κωνσταντινούπολη, η ανάδυση του Ισλάμ, οι περιγραφές των Φράγκων από τον Γρηγόριο της Τουρώνης, οι αναφορές σε κείμενα μεσαιωνικής γραμματείας, οι Βίκινγκς, οι θεολογικές και φιλοσοφικές ανησυχίες, οι Σταυροφορίες, η επαφή των μεσαιωνικών ανθρώπων (χριστιανών και μουσουλμάνων) με την αρχαία ελληνική γραμματεία, η μεσαιωνική γυναίκα είτε πρόκειται για την εξουσιαστική μορφή στο πρόσ-

Το βιβλίο είναι χωρισμένο σε 17 σύντομα και περιεκτικά κεφάλαια.

πο της Ελεονώρας της Ακουιτανίας, είτε για τη (συγκλονιστική) μοναχή Χιλδεγάρδη του Μπίνγκεν, τις απρέσεις, τον Μαύρο Θάνατο.

Το ταλέντο των συγγραφέων είναι πηγαίο, ως εκ τούτου το κείμενο διαβάζεται πολύ ευχάριστα και το κείμενο έχει μεταφραστεί με τρόπο αριστοτεχνικό. Ωστόσο, παρά τον πλούτο της πληροφορίας, η τελευταία σελίδα κλείνει με την απουσία αν απαντήθηκε το ερώτημα το οποίο οι ίδιοι οι συγγραφείς έθεσαν στον πρόλογο τους. Αν δηλαδή οι «Σκοτεινοί αιώνες» δεν είναι και τόσο «σκοτεινοί», αλλά πρόκειται για μια «παρεξηγημένη» περίοδο η οποία είχε να αναδείξει πολύ περισσότερα από σκοτάδι, θάνατο, ανθρώπινη καταστροφή και άγνοια. Βεβαίως, αν κάποιος επιθυμεί να ξεκινήσει να διαβάσει για τον Μεσαίωνα, οι «Φτωχείνοι αιώνες» είναι μια καλή εισαγωγή, καθώς υπάρχουν δεκάδες εργασίες (μεταφρασμένες και στα ελληνικά) για την εμπάθουση σε κάθε ένα από τα πολλά και περίπλοκα θέματα που παρουσιάζονται στα 17 πυκνογραμμένα κεφάλαια του βιβλίου.